

21994A0207(02)

L 33/13

EUROOPA ÜHENDUSTE TEATAJA

7.2.1994

## A LISA

**ÜHINENUD RAHVASTE ORGANISATSIOONI KLIIMAMUUTUSTE RAAMKONVENTSIOON**

KÄESOLEVA KONVENTSIOONI OSALISED,

TUNNISTADES, et Maa kliima muutumine ja selle kahjulikud mõjud on kogu inimkonna ühine mure;

TUNDES MURET, et inimtegevus tõstab oluliselt kasvuhoonegaaside kontsentratsiooni atmosfääris, see suurendab looduslikku kasvuhooneefekti, viib Maa välispinna ja atmosfääri soojenemiseni ning võib kahjustada looduslikke ökosüsteeme ja inimkonda;

MÄRKIDES, et valdav osa kasvuhoonegaaside ülemaailmsetest heitkogustest on läbi aegade lähtunud arenenud riikidest, heitkogused elaniku kohta on veel suhteliselt madalad, kuid arengumaade sotsiaalsete ja arenguvajaduste rahuldamine suurendab ka nende maade seni suhteliselt madalat osatähtsust ülemaailmsetes heitkogustes;

OLLES TEADLIKUD kasvuhoonegaaside neeldajate ja reservuaaride osast ja tähtsusest maismaa- ja mere-ökosüsteemides;

MÄRKIDES, et kliimamuutused, eriti nende toimumisaeg, ulatus ja piirkondlikud iseärasused on raskesti prognoositavad;

TUNNISTADES, et kliimamuutuste globaalne iseloom eeldab kõikide riikide võimalikult laialdast koostööd ning riikide osalemist töhusas ja asjakohases rahvusvahelises reageerimises vastavalt nende ühiste, kuid diferentseeritud kohustustele ja vastavatele võimalustele ning sotsiaalsetele ja majanduslikele tingimustele;

MEENUTADES Stockholmis ÜRO inimkeskkonnaalasel konverentsil 16. juunil 1972. aastal vastuvõetud deklaratsiooni vastavaid sätteid;

MEENUTADES KA, et riikidel on vastavalt ÜRO hartale ja rahvusvahelise õiguse põhimõtetele suveräänne õigus kasutada oma ressursse vastavalt enda keskkonna- ja arengupoliitikale ning vastutus selle eest, et nende jurisdiktsiooni või kontrolli all olev tegevus ei tekitaks kahju teiste riikide keskkonnale või väljaspool riiklikku jurisdiktsiooni olevatele piirkondadele;

KINNITADES riikide suveräänsuse printsiipi kliimamuutuste alases rahvusvahelises koostöös;

TÕDEDES, et riigid peaksid rakendama töhusaid keskkonnaalaseid õigusakte, et keskkonnaalased standardid, juhtimise eesmärgid ja prioriteedid peaksid vastama keskkonna ja arengu olukorrale, mille suhtes neid kohaldatakse, ning et mõnes riigis kohaldatavad standardid ei pruugi majanduslikke ja sotsiaalseid kulusid arvestades sobida teistele riikidele, eriti arengumaadele;

MEENUTADES keskkonna- ja arengukonverentsi käsitleva ÜRO Peaassamblee 22. detsembri 1989. aasta resolutsiooni nr 44/228 sätteid ning 6. detsembri 1988. aasta resolutsiooni nr 43/53, 22. detsembri 1989. aasta resolutsiooni nr 44/207, 21. detsembri 1990. aasta resolutsiooni nr 45/212 ja 19. detsembri 1991. aasta resolutsiooni nr 46/169, mis käsitlevad ülemaailmse kliima kaitsmist praeguste ja tulevaste inim põlvkondade jaoks;

MEENUTADES KA ÜRO Peaassamblee 22. detsembri 1989. aasta resolutsiooni nr 44/206, mis käsitleb merepinna tõusu võimalikku kahjulikku mõju saartele ja rannikualadele, eriti madalal paiknevatele rannikualadele, ning kõrbestumisega võitlemise tegevuskava rakendamist käsitleva ÜRO Peaassamblee 19. detsembri 1989. aasta resolutsiooni nr 44/172 vastavaid sätteid;

LISAKS MEENUTADES osoonikihi kaitsmise 1985. aasta Viini konventsiooni ning osoonikihti kahandavate ainete 1987. aasta Montreali protokoll, mida on kohandatud ja muudetud 29. juunil 1990. aastal;

MÄRKIDES 7. novembril 1990. aastal II ülemaailmsel kliimakonverentsil vastu võetud ministrite deklaratsiooni;

OLLES TEADLIK sellest väärtuslikust analüütilisest tööst, mida paljud riigid on kliimamuutuste alal teinud ning nii Maailma Meteoroloogiaorganisatsiooni, ÜRO Keskkonnaprogrammi ja teiste ÜRO süsteemi asutuste, organite ja organisatsioonide kui ka teiste rahvus- ja valitsustevaheliste organite tähtsast panusest teaduslike uurimistulemuste vahetamisel ja uuringute koordineerimisel;

TUNNISTADES, et kliimamuutuste mõistmiseks ja nende vastu võitlemiseks vajalikud sammud on keskkonnavalaselt, sotsiaalselt ja majanduslikult kõige tõhusamad siis, kui need rajanevad asjakohastel teaduslikel, tehnilistel ja majanduslikel kaalutlustel ning võtavad pidevalt arvesse nende valdkondade uusi uurimistulemusi;

TUNNISTADES, et mitmesugune kliimamuutuste vastu suunatud tegevus võib olla majanduslikult õigustatud ning aidata kaasa ka teiste keskkonnaprobleemide lahendamisele;

TUNNISTADES KA vajadust, et arenenud riigid astuksid kohe paindlikke ja selgetel prioriteetidel põhinevaid samme esiteks globaalsel, riiklikul ja kokkuleppel ka piirkondlikul tasandil toimivate laiahaardeliste reageerimisstrateegiate suunas, mis võtaksid arvesse kõiki kasvuhoonegaase ja nende osatähtsust kasvuhooneefekti suurendamises;

TUNNISTADES VEEL, et madalal paiknevad ja väikesed saareriigid, madalal paiknevate rannikualadega riigid, kuivad ja poolkuivad piirkonnad või alad, kus esineb üleujutusi, põuda ja kõrbestumist, ning tundlike mäestiku-ökosüsteemidega arengumaad on kliimamuutuste kahjulike mõjude suhtes eriti tundlikud;

TUNNISTADES kasvuhoonegaaside eraldumise vähendamiseks astutud sammudest tulenevaid erilisi raskusi neis riikides, eriti arengumaades, mille majandus on eriti sõltuv fossiilkütuse tootmisest, kasutamisest ja ekspordist;

KINNITADES, et reageeringud kliimamuutustele peaksid olema kooskõlas sotsiaalse ja majandusliku arenguga, vältides sellele kahjuliku mõju avaldamist, ning võtma täielikult arvesse arengumaade põhjendatud prioriteetseid vajadusi seoses säästva majanduskasvu saavutamise ja vaesuse likvideerimisega;

TUNNISTADES, et kõik riigid, eriti arengumaad, vajavad juurdepääsu säästva sotsiaalse ja majandusliku arengu saavutamiseks vajalikele ressurssidele ja selle sihi poole liikumiseks peab nende energiatarbimine kasvama kooskõlas suurema energiatõhususe saavutamise ja kasvuhoonegaaside heitkoguste piiramise võimalustega, sealhulgas uute tehnoloogiate rakendamisega majanduslikult ja sotsiaalselt kasulikel tingimustel;

OTSUSTANUD kaitsta kliimasüsteemi praeguse ja tulevaste põlvkondade jaoks,

ON KOKKU LEPPINUD JÄRGMISES:

Artikkel 1

**Mõisted** <sup>(1)</sup>

Käesolevas konventsioonis kasutatakse järgmisi mõisteid:

1. *kliimamuutuste kahjulikud mõjud* – kliimamuutustest tulenevad füüsilise keskkonna või elustiku muutused, mis avaldavad märgatavat kahjulikku mõju looduslike või kultuur-ökosüsteemide koosseisule, taastumisvõimele või produktiivsusele, sotsiaal-majanduslike süsteemide toimimisele või inimese tervisele ja heaolule;
2. *kliimamuutus* – selline muutus kliimas, mis tuleneb otseselt või kaudselt inimtegevusest, mis muudab Maa atmosfääri koostist, ning mis lisaks kliima looduslikule varieerumisele ilmneb võrreldavatel ajaperioodidel;
3. *kliimasüsteem* – atmosfäär, hüdrofaar, biosfaar ja geosfaar ning nende vastastikused mõjud tervikuna;
4. *heitkogus* – kasvuhoonegaaside ja/või nende lähteainete heide atmosfääri teatud alal teatud ajaühiku jooksul;
5. *kasvuhoonegaasid* – nii looduslikud kui ka inimtekkelised atmosfääri gaasilised koostisosad, mis neelavad ja kiirgavad infrapunast kiirgust;

<sup>(1)</sup> Artiklite pealkirjad on esitatud üksnes lugeja abistamiseks.

6. *piirkondlik majandusintegratsiooni organisatsioon* – antud piirkonna suveräänsete riikide moodustatud organisatsioon, kes on pädev käesoleva konventsiooniga või selle protokollidega reguleeritavates küsimustes ja kes on oma sisekorra järgi nõuetekohaselt volitatud asjaomastele dokumentidele alla kirjutama, neid ratifitseerima, vastu võtma, heaks kiitma või nendega ühinema;
7. *reservuaar* – kliimasüsteemi komponent või komponendid, kus kasvuhoonegaas või selle lähteaine ladestub;
8. *neeldaja* – mis tahes protsess, tegevus või mehhanism, mis seob atmosfäärist kasvuhoonegaasi, aerosooli või kasvuhoonegaasi lähteainet;
9. *allikas* – mis tahes protsess või tegevus, mille käigus eraldub atmosfääri kasvuhoonegaasi, aerosooli või kasvuhoonegaasi lähteainet.

#### Artikkel 2

#### Eesmärk

Käesoleva konventsiooni ja selle osaliste konverentsil potentsiaalselt vastu võetavate dokumentide lõppeesmärgiks on saavutada kasvuhoonegaaside kontsentratsiooni stabiliseerumine atmosfääris tasemeni, mis võimaldab vältida inimtegevusest tulenevaid ohtlikke häireid kliimasüsteemis. Sellise taseme peaks saavutama aja jooksul, mis oleks piisav ökosüsteemide looduslikuks kohaneamiseks kliimamuutusele, kindlustaks toiduainete tootmise ja võimaldaks majandusliku arengu jätkumist säästlikul viisil.

#### Artikkel 3

#### Põhimõtted

Käesoleva konventsiooni eesmärgi saavutamisel ja selle sätete rakendamisel juhivad osalised muu hulgas järgnevalt:

1. praeguse ja tulevaste inim põlvkondade huvides peavad konventsiooniosalised võrdsetel alustel kaitsma kliimasüsteemi

kooskõlas poolte ühiste, kuid diferentseeritud kohustustega ja vastavate võimalustega. Järelikult peavad arenenud riikide osalised võtma enda peale juhtiva osa kliimamuutuste ning nende kahjulike mõjudega võitlemises;

2. täit tähelepanu tuleb pöörata arengumaade osaliste erivajadustele ja -oludele, eelkõige nendele, kes on kliimamuutuste kahjulike mõjude suhtes eriti tundlikud, ning nendele osalistele, eriti arengumaadele, kellel konventsiooni kohaselt tuleks anda ebaproportsionaalset või tavatut koormat;
3. osalised peavad võtma meetmeid kliimamuutuste põhjuste ennustamiseks, ärahoidmiseks või minimeerimiseks ning nende kahjulike mõjude leevendamiseks. Tõsiste või pöördumatute kahjustuste ohu korral ei tohiks selliste meetmete rakendamist lõplike teaduslike seisukohtade puudumise ettevaatlikult edasi lükata, võttes ühtlasi arvesse, et kliimamuutuste suhtes rakendatavad meetmed peavad olema tõhusad ja kindlustama madalaima võimaliku hinnaga globaalse kasu. Selle saavutamiseks peaksid sellised meetmed arvesse võtma erinevaid sotsiaal-majanduslikke tingimusi, olema laiahaardelised, hõlmama kõiki asjassepuutuvaid kasvuhoonegaaside allikaid, neeldajaid ja reservuaare ja kohanemist, ning kaasama kõik majandussektorid. Huvitatud osalised võivad oma kliimamuutuste vastu suunatud jõupingutused ühendada;
4. osalistel on õigus ja kohustus edendada säästvat arengut. Meetmed ja poliitika kliimasüsteemi kaitsmiseks inimese poolt põhjustatud muutuste eest peavad vastama iga osalise eritingimustele ja olema integreeritud riigi arengukavadega, võttes arvesse, et kliimamuutuste vastaste meetmete rakendamiseks on oluline majanduslik areng;
5. osalised peaksid tegema koostööd, et luua toetav ja avatud rahvusvaheline majandussüsteem, mis viib kõikide osaliste, eriti arengumaade säästvale majanduslikule kasvule ja arengule, võimaldades neil seega paremini võidelda kliimamuutustega seonduvate probleemidega. Kliimamuutustega võitlemise meetmed, kaasa arvatud ühepoolised meetmed, ei tohi muuta omavolilise või õigustamatu diskrimineerimise või varjatud piirangute abinõuks rahvusvahelises kaubanduses.

#### Artikkel 4

#### Kohustused

1. Kõik osalised, võttes arvesse oma ühist, kuid diferentseeritud vastutust ja oma riikliku ja regionaalset arengu prioriteete, eesmärgi ning tingimusi:

- a) vastavalt artiklile 12, koostavad, ajakohastavad regulaarselt, avaldavad ja teevad kõigile konverentsi osalistele kättesaadavaks riiklikud inventuuriandmed kõigi Montreali protokolliga reguleerimata kasvuhoonegaaside inimtekkeliste heitkoguste ja neeldumise kohta, kasutades selleks osaliste konverentsil kokku lepitud võrreldavaid meetodikaid;
- b) sõnastavad, rakendavad, avaldavad ja ajakohastavad regulaarselt riiklikke ja vajaduse korral piirkondlikke programme, mis hõlmavad kliimamuutuste leevendamise meetmeid, keskendudes kõikide Montreali protokolliga reguleerimata kasvuhoonegaaside inimtekkeliste heitkogustele ja neeldumisele, ning meetmed kliimamuutustega kohanemise kergendamiseks;
- c) aitavad koostööd tehes kaasa kõigi Montreali protokolliga reguleerimata kasvuhoonegaaside inimtekkeliste heitkoguste kontrollimise, vähendamise või vältimise tehnoloogiate, kogemuste ja protsesside arendamisele, kohaldamisele ja levitamisele kõikides asjakohastes sektorites, kaasa arvatud energeetika, transport, tööstus, põllumajandus, metsandus ja jäätmehooldus;
- d) aitavad koostööd tehes kaasa kõigi Montreali protokolliga reguleerimata kasvuhoonegaaside reservuaaride ja neeldajate säästvale majandamisele, kaitsele ja tugevdamisele, kaasa arvatud nii biomass, metsad ja ookeanid kui ka teised maismaa-, rannikualade ja mere-ökosüsteemid;
- e) teevad koostööd kliimamuutuste mõjudega kohanemiseks valmistumisel; töötavad välja ja arendavad edasi sobivaid ja teravilikke plaane rannikualade, veeresursside ja põllumajanduse korraldamiseks ning, eriti Aafrikas, nii põua ja kõrbestumise kui ka üleujutuste poolt mõjustatud alade kaitse ja rehabilitatsiooni korraldamiseks;
- f) võtavad kliimamuutuste kaalutlusi võimaluste piires arvesse oma sotsiaal-, majandus- ja keskkonnapoliitikas ning vastavates tegevustes, kasutades neile sobivaid meetodeid, nagu näiteks riiklikult formuleeritud ja kindlaks määratud mõjude hindamist eesmärgiga viia miinimumini kahjulikud mõjud majandusele, rahva tervisele ja keskkonna kvaliteedile ning kliimamuutuste leevendamiseks ja nendega kohanemiseks kasutusele võetud projektidele ja meetmetele;
- g) edendavad koostööd tehes teaduslikke, tehnoloogilisi, tehnilisi, sotsiaal-majanduslikke ja teisi uurimistöid, süstemaatilisi vaatlusi ja andmebaaside arendamist, mis on seotud kliimasüsteemiga ja on määratud parandama arusaamist kliimamuutuste põhjustest, mõjudest, ulatusest ja kiirusest ning mitmesuguste reageerimisstrateegiade majanduslike ja sotsiaalsetest tagajärgedest ning vähendama või kõrvaldama kliimamuutuste-alast ebaselgust;
- h) edendavad koostööd tehes küllaldast, avalikku ja kiiret teadusliku, tehnoloogilise, tehnilise, sotsiaal-majandusliku või õigusliku teabe vahetust kliimasüsteemi, kliimamuutuste ning ka mitmesuguste reageerimisstrateegiade majanduslike ja sotsiaalsete tagajärgede alal;
- i) edendavad koostööd tehes kliimamuutuste-alast haridustööd, väljaõpet ja üldsuse teadlikkuse tõstmist ning ergutavad kõige laialdasemat, sealhulgas valitsusväliste organisatsioonide osavõttu sellest protsessist; ja
- j) teavitavad osaliste konverentsi kohustuste täitmisest kooskõlas artikliga 12.
2. Arenenud riikide osalised ja teised I lisas loetletud osalised võtavad endale järgmised erikohustused:
- a) iga osaline võtab vastu oma riiklikud tegevussuunad <sup>(1)</sup> ja rakendab neile vastavaid meetmeid kliimamuutuste leevendamiseks kasvuhoonegaaside inimtekkeliste heitkoguste piiramise ning neeldajate ja reservuaaride kaitsmise ja tugevdamise teel. Nende tegevussuundade ja meetmetega demonstreerivad arenenud riigid oma eestvedaja rolli inimtekkeliste heitkoguste pikaajalises piiramises kooskõlas konventsiooni eesmärkidega, tunnistades, et süsihappegaasi ja teiste Montreali protokolliga reguleerimata kasvuhoonegaaside inimtekkeliste heitkoguste viimine varasemale tasemele käesoleva kümnendi lõpuks aitaks kaasa sellele muutusele, võttes seejuures arvesse erinevusi osaliste lähtepunktides ja lähenemisviisides, majandusstruktuurides ja ressursibaasides; vajadust säilitada tugev ja säästlik majanduskasv, käepärasteid tehnoloogiaid ja teisi eritingimusi, aga ka vajadust iga osalise õiglase ja asjakohase panuse järele ülemaailmsetesse jõupingutustesse sellel eesmärgil. Kõnealused osalised võivad neid tegevussuundi ja meetmeid rakendada teiste osalistega ühiselt ning abistada teisi osalisi nende panuse andmises konventsiooni, eriti aga selle käesoleva punkti eesmärgi saavutamiseks;

(1) See hõlmab piirkondlike majandusintegratsiooni organisatsioonide vastuvõetud tegevussuundi ja meetmeid.

- b) selleks, et nimetatud eesmärgil edu saavutada, edastab iga osaline konventsiooni jõustumisest alates kuue kuu jooksul ja seejärel regulaarselt ning kooskõlas artikliga 12 üksikasjaliku teabe punktis a nimetatud tegevussuundade ja meetmete kohta, samuti Montreali protokolliga reguleerimata kasvuhoonegaaside kavandatava inimtekkeliste heitkoguste ja neeldumise kohta punktis a viidatud perioodil, et viia oma süsihappegaasi ja teiste Montreali protokolliga reguleerimata kasvuhoonegaaside inimtekkeline heide kas eraldi või ühiselt nende 1990. aasta tasemele. Osaliste konverents vaatab selle teabe läbi oma esimesel istungil ning seejärel regulaarselt kooskõlas artikliga 7;
- c) kasvuhoonegaaside heitkoguste ja neeldumise väljaarvutamisel vastavalt punktile b tuleb kasutada kõige paremaid kättesaadavaid teadusandmeid, sealhulgas neeldajate efektiivse mahutavuse kohta ja kasvuhoonegaaside mõju kohta kliimamuutustele. Nende arvutuste meetodikad arutab läbi ja lepib kokku osaliste konverents oma esimesel istungil ja vaatab neid edaspidi regulaarselt uuesti läbi;
- d) osaliste konverents vaatab oma esimesel istungil läbi punktide a ja b sätete piisavuse. Sellistel läbivaatamistel kasutatakse parimat kättesaadavat teaduslikku teavet ja hinnanguid kliimamuutuste ja nende mõju kohta, samuti asjakohast tehnilist, sotsiaalset ja majanduslikku teavet. Selle läbivaatamise alusel võtab osaliste konverents vajalikke meetmeid, mis võivad hõlmata punktides a ja b esitatud kohustuste muudatuste vastuvõtmist. Oma esimesel istungil võtab osaliste konverents vastu otsused punktis a märgitud ühisrakenduste kriteeriumide kohta. Punktide a ja b teistkordne läbivaatamine peab toimuma hiljemalt 31. detsembril 1998 ja seejärel regulaarselt osaliste konverentsi poolt kindlaksmääratud vaheaegade järel, kuni konventsiooni eesmärk on saavutatud;
- e) iga osaline peab:
- i) kooskõlastama vajaduse korral teiste osalistega asjaomased majandus- ja haldusdokumendid, mis on välja töötatud käesoleva konventsiooni eesmärkide saavutamiseks; ja
- ii) määrama kindlaks ja regulaarselt läbi vaatama oma tegevussuunad ja menetlusviisid, mis soodustavad Montreali protokolliga reguleerimata kasvuhoonegaaside inimtekkeliste heitkoguste tavapärasest kõrgema tasemeni viivad tegevusi;
- f) osaliste konverents vaatab hiljemalt 31. detsembriks 1998 läbi olemasoleva teabe, et vajadusel ja asjaspepuutuva osalise heakskiidul võtta vastu otsuseid I ja II lisa nimekirjadesse tehtavate muudatuste suhtes;
- g) iga osaline, keda ei ole loetletud I lisan, võib oma ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, heakskiitmis- või ühinemiskirjas või ükskõik millal edaspidi teatada hoiulevõtjale, et ta kavatseb ennast siduda punktidega a ja b. Hoiulevõtja teavitab igast sellisest teatest teisi allakirjutatud ja osalisi.
3. Arenenud riikide osalised ja teised II lisan loetletud arenenud riikide osalised annavad uusi ja täiendavaid rahalisi vahendeid katmaks kõiki arengumaade osaliste kanda olevaid kokkulepitud kulutusi artikli 12 lõikes 1 esitatud kohustuste täitmisel. Nad annavad ka selliseid rahalisi vahendeid, kaasa arvatud tehnosiirdega seotud vahendid, mida arengumaade osalised vajavad kõigi käesoleva artikli lõikega 1 hõlmatud meetmete rakendamisel tekkivate lisakulutuste katmiseks ja mille suhtes on omavahel kokku leppinud arengumaa osaline ja artiklis 11 osutatud rahvusvaheline organ või rahvusvahelised organid kooskõlas nimetatud artikliga. Nende kohustuste täitmisel võetakse arvesse vahendite liikumise adekvaatsuse ja prognoositavuse vajadust ning maksukoormuse sobiva jaotumise tähtsust arenenud riikide osaliste vahel.
4. Arenenud riikide osalised ja teised II lisan loetletud arenenud riikide osalised aitavad kliimamuutuste kahjulikele mõjudele eriti tundlikke arengumaade osalisi ka nende kahjulike mõjudega kohanemiseks vajalike kulutuste katmisel.
5. Arenenud riikide osalised ja teised II lisan loetletud arenenud riikide osalised rakendavad kõiki teostatavaid meetmeid, et soodustada, kergendada ja rahastada keskkonna seisukohalt usaldatavate tehnoloogiate ja teadmiste kättesaadavust ja tehnosiiret teistele, eriti arengumaade osalistele, et võimaldada neil konventsiooni sätteid rakendada. Selles protsessis toetavad arenenud riikide osalised arengumaade osaliste sisemiste võimsuste ja tehnoloogiate arendamist ja täiustamist. Teised osalised ja organisatsioonid, kelle olukord seda võimaldab, võivad samuti hõlbustada tehnosiiret.
6. I lisan loetletud osalistele, kes on üleminekul turumajandusele, lubab osaliste konverents lõikes 2 esitatud kohustuste täitmisel mõningast paindlikkust, et tõsta nende osaliste võimet

kliimamuutustega tegelda, sealhulgas suutlikkust vähendada Mont-reali protokolliga reguleerimata kasvuhoonegaaside inimtekkelisi heitkoguseid.

7. Arengumaade osaliste konventsioonijärgsete kohustuste täitmise tõhusus oleneb sellest, kui tõhusalt täidavad arenenud riikide osalised oma konventsioonijärgseid rahaliste vahendite ja tehnosiirdega seotud kohustusi, võttes täielikult arvesse, et arengumaade osaliste tähtsaimad prioriteedid on majanduslik ja sotsiaalne areng ning vaesuse likvideerimine.

8. Käesolevas artiklis esitatud kohustuste täitmisel pööravad osalised täit tähelepanu konventsioonist tulenevatele tegevustele, sealhulgas rahastamisele, kindlustamisele ja tehnosiirdega seotud tegevustele, mida arengumaade osalised vajavad kliimamuutuste kahjulikest mõjudest ja/või nende vastaste meetmete rakendamise tulenevate erivajadustega ja probleemidega toimetulekuks, eelkõige:

- a) väikestes saareriikides;
- b) madalal paiknevate rannikualadega riikides;
- c) riikides, kus leidub kuivi ja poolkuivi maa-alasid, metsaga kaetud alasid ja hävimisele kalduvate metsadega alasid;
- d) riikides, kus on loodusõnnetustele vastuvõtlikke piirkondi;
- e) riikides, kus on põuale ja kõrbestumisele vastuvõtlikke piirkondi;
- f) riikides, mille linnades on suur õhusaaste;
- g) riikides, kus on tundlike ökosüsteemidega alasid, sealhulgas mäestiku-ökosüsteemid;
- h) riikides, kelle majandus sõltub suurel määral fossiilkütuse ja sellega seotud energiamahukate toodete tootmisest, töötlemisest ja ekspordist ja/või tarbimisest saadud sissetulekutest; ja
- i) sisemaariikidele ja transiidiriikidele.

Käesolevat lõiget võib osaliste konverents edaspidi vajaduse korral täiendada.

9. Rahastamisega ja tehnosiirdega seotud tegevustes arvestavad osalised täielikult kõige vähem arenenud maade eritingimuste ja -vajadustega.

10. Kooskõlas artikliga 10 võtavad osalised konventsiooni kohustuste täitmisel arvesse osaliste, eelkõige arengumaade olukorda, mille majandus on tundlik kliimamuutuste vastaste meetmete rakendamise kahjulike mõjude suhtes. Eriti kehtib see nende osaliste suhtes, kelle majandus sõltub suurel määral fossiilkütuse ja sellega seotud energiamahukate toodete tootmisest, töötlemisest ja ekspordist ja/või tarbimisest saadavast sissetulekust ja/või selliste fossiilkütuste kasutamisest, millelt alternatiivsetele kütustele üleminekuga on sellistel osalistel tõsiseid raskusi.

#### Artikkel 5

### Teadustegevus ja süstemaatiline seire

Täites oma artikli 4 lõike 1 punktist g tulenevaid kohustusi, osalised:

- a) toetavad ja arendavad vastavalt vajadusele edasi rahvusvahelisi ja valitsustevahelisi programme ja organisatsioonide võrgustikke, mille eesmärgiks on määratleda, läbi viia, hinnata ja rahastada uuringuid, andmete kogumist ja süstemaatilist seiret, võttes arvesse vajadust vältida tegevuste kattumist;
- b) toetavad rahvusvahelisi ja valitsustevahelisi jõupingutusi süstemaatilise seire ning riiklike teadus- ja tehniliste uuringute mahu ja taseme tõstmisel, eriti arengumaades, ja riikliku jurisdiktsiooni välistelt aladelt saadud andmete ja nende analüüsimistulemuste kättesaadavuse ning vahetamise soodustamisel; ja
- c) võtavad arvesse arengumaade erivajadusi ja -probleeme ning teevad koostööd, et parandada nende sisemisi võimsusi ja võimalusi osaleda punktides a ja b märgitud jõupingutustes.

#### Artikkel 6

### Haridus, väljaõpe ja üldsuse teadlikkuse tõstmine

Täites oma artikli 4 lõike 1 punktist i tulenevaid kohustusi, osalised:

- a) toetavad ja kergendavad vastavalt vajadusele riiklikul, allpiirkondlikul või piirkondlikul tasandil ning kooskõlas siseriiklike õigusnormidega ja oma vastavate võimaluste piires:
- i) kliimamuutusi ja nende mõju käsitlevate hariduslike ja üldsuse teadlikkust tõstvate programmide väljatöötamist ja rakendamist;

- ii) üldsuse juurdepääsu kliimamuutuste ja nende mõjude alasele teabele;
- iii) üldsuse osavõttu kliimamuutuste ja nende mõjude vastasest tegevusest ning adekvaatsete reageeringute väljatöötamisest; ja
- iv) teadusliku, tehnilise ja juhtimisega tegeleva personali väljaõpet;
- b) aitavad rahvusvahelisel tasemel koostööd tehes ja vajaduse korral olemasolevaid organeid kasutades kaasa:
- i) kliimamuutusi ja nende mõjusid käsitlevate hariduslike ja üldsuse teadlikkust tõstvate materjalide väljatöötamisele ja vahetamisele; ja
- ii) haridus- ja väljaõppeprogrammide väljatöötamisele ja rakendamisele, sealhulgas riiklike institutsioonide tugevdamine ja töötajate vahetus või lähetamine asjaomase valdkonna ekspertide väljaõpetamiseks, eriti arengumaade jaoks.
- d) kooskõlas konventsiooni eesmärgi ja tingimustega, edendab ja juhib osaliste konverentsi poolt kokku lepitud võrreldavate meetodite väljatöötamist ja regulaarset täiustamist, mis on muu hulgas vajalik kasvuhooonegaaside heitkoguste ja neeldumise inventuuri ettevalmistamiseks ning gaaside heitkoguste piiramise ja neeldumise suurendamise meetmete tõhususe hindamiseks;
- e) hindab konventsiooni sätete kohaselt ja kogu esitatud teabe alusel konventsiooni tingimuste täitmist osaliste poolt, konventsiooni kohaselt rakendatavate meetmete kogumõju, eriti keskkonnavalast, majanduslikku ja sotsiaalset mõju ning nende ühismõju, aga ka konventsiooni täitmisel saavutatud edu ulatust;
- f) käsitleb ja kiidab heaks korralisi ettekandeid konventsiooni rakendamise kohta ja kindlustab nende avaldamise;
- g) annab soovitusi igasugustes konventsiooni rakendamisega seotud küsimustes;

#### Artikkel 7

### Osaliste konverents

1. Käesolevaga moodustatakse osaliste konverents.

2. Osaliste konverents kui käesoleva konventsiooni kõrgeim organ jälgib regulaarselt konventsiooni ja iga sellega seotud juriidilise dokumendi rakendamist, mille osaliste konverents võib vastu võtta, ja teeb oma volituste piires konventsiooni tõhusale rakendamisele kaasaaitamiseks vajalikke otsuseid. Selleks konverents:

- a) uurib regulaarselt osaliste konventsioonijärgsed kohustusi ja institutsioonilist korraldust, pidades silmas konventsiooni eesmärki, selle rakendamisel saadud kogemusi ning teaduslike ja tehnoloogiliste teadmiste arengut;
- b) edendab ja soodustab kliimamuutuste ja nende mõjude vastu võitlemiseks võetud meetmete alase teabe vahetust, võttes arvesse osaliste erinevaid olukordi, vastutust ja võimalusi ning nende vastavaid konventsioonijärgseid kohustusi;
- c) kahe või enama osalise taotlusel kergendab nende poolt kliimamuutustele ja nende mõjudele reageerimiseks rakendatavate meetmete kooskõlastamist, võttes arvesse osaliste

- h) püüab leida rahalisi vahendeid vastavalt artikli 4 lõigetele 3, 4 ja 5 ja artiklile 11;
- i) asutab niisugused allorganid, mida peetakse käesoleva konventsiooni rakendamisel vajalikuks;
- j) vaatab läbi allorganite poolt esitatud ettekanded ja kindlustab nende juhendamise;
- k) lepib kokku ja võtab konsensuse alusel vastu protseduurireeglid ja finantseeskirjad enda ja mis tahes allorgani jaoks;
- l) vajaduse korral otsib ja kasutab pädevate rahvusvaheliste organisatsioonide ning valitsustevaheliste ja valitsusväliste organite kaastööd ja teenuseid ning nende antud teavet; ja
- m) täidab konventsiooni eesmärgi saavutamiseks vajalikke ja ka kõiki teisi talle konventsiooniga pandud ülesandeid.

3. Osaliste konverents võtab oma esimesel istungil vastu enda protseduurireeglid ja ka konventsiooni alusel moodustatud allorganite protseduurireeglid, mis sisaldavad otsustamisprotseduuri sellistes küsimustes, mida ei reguleeri konventsiooni sätestatud otsustamisprotseduurid. Sellised protseduurid võivad sisaldada täpsustusi eriootsuste vastuvõtmiseks vajaliku hääleteenamuse suhtes.

4. Osaliste konverentsi esimese istungi kutsub kokku artiklis 21 märgitud ajutine sekretariaat ja see toimub hiljemalt ühe aasta jooksul pärast konventsiooni jõustumist. Pärast seda peetakse osaliste konverentsi korralised istungid igal aastal, kui osaliste konverents ei otsusta teisiti.

5. Osaliste konverentsi erakorralised istungid toimuvad konverentsi poolt vajalikuks peetaval ajal või mis tahes osalise kirjalikul taotlusel tingimusel, et kuue kuu jooksul pärast taotluse edastamist teistele osalistele toetab seda vähemalt kolmandik osalistest.

6. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, selle spetsialiseeritud asutused ja Rahvusvaheline Tuumaenergiaagentuur, samuti kõik nimetatute liikmesriigid või vaatlajariigid, kes ei ole konventsiooni osalised, võivad osaleda osaliste konverentsi istungitel vaatlajatena. Mis tahes riiklik või rahvusvaheline, valitsuse või valitsusväline organ või agentuur, mis on konventsioonis käsitletavais küsimustes pädev ja on teatanud sekretariaadile oma soovist osaleda konverentsil vaatlajana, saab selleks loa, välja arvatud juhul, kui vähemalt üks kolmandik kohalolijatest on selle vastu. Vaatlajate juurdepääsu ja osavõttu reguleerivad osaliste konverentsi vastu võetud protseduurireeglid.

#### Artikkel 8

##### **Sekretariaat**

1. Käesolevaga moodustatakse sekretariaat.
2. Sekretariaadi ülesanded on:
  - a) teha ettevalmistusi osaliste konverentsi ja konventsiooni alusel moodustatud allorganite istungiteks ja tagada nende nõuetekohane teenindamine;
  - b) koguda kokku ja edastada talle esitatud ettekanded;
  - c) osaliste taotlusel hõlbustada nende, eelkõige arengumaade abistamist konventsiooni sätete kohaselt nõutava teabe kogumisel ja edastamisel;
  - d) valmistada ette ettekanded oma tegevuse kohta ja esitada need osaliste konverentsile;
  - e) kindlustada vajalik kooskõlastamine teiste asjaosaliste rahvusvaheliste organite sekretariaatidega;
  - f) osaliste konverentsi üldise juhendamise all luua haldus- ja lepingulisi suhteid, mis võivad olla vajalikud tema ülesannete edukaks täitmiseks; ja

g) täita teisi konventsioonis ja selle mis tahes protokollis määratletud sekretariaadi ülesandeid ning ülesandeid, mille määrab kindlaks osaliste konverents.

3. Osaliste konverents määrab oma esimesel istungil alalise sekretariaadi ja annab korraldused selle tegevuse jaoks.

#### Artikkel 9

##### **Teaduslikes ja tehnoloogilistes küsimustes nõu andev allorgan**

1. Käesolevaga moodustatakse teaduslikes ja tehnoloogilistes küsimustes nõu andev allorgan, et tagada osaliste konverentsile ja vajadusel selle allorganitele õigeaegne teavitamine ja nõuanded konventsiooniga seotud teaduslikes ja tehnoloogilistes küsimustes. See organ hõlmab mitmeid teadusharusid ja selle töös võivad osaleda kõik osalised. See hõlmab ka vastavas valdkonnas pädevaid valitsuste esindajaid. Organ annab oma töö kõikidest aspektidest regulaarselt aru osaliste konverentsile.
2. Osaliste konverentsi juhtimisel ja olemasolevatele rahvusvaheliste organite toetudes see organ:
  - a) hindab kliimamuutuste ja nende mõjude alase teadusandmete seisukorda;
  - b) valmistab ette konventsiooni rakendamiseks võetud meetmete mõju teaduslikku hindamist;
  - c) teeb kindlaks uusi, tõhusaid ja kõige kaasaegsemaid tehnoloogiasid ja oskusi ning annab nõu selliste tehnoloogiate arengule ja/või siirdele kaasa aitamise viiside ja vahendite alal;
  - d) annab nõu kliimamuutustega seotud arengu ja uuringute alase rahvusvahelise koostöö ja teaduslike programmide alal ning arengumaade sisemiste võimsuste suurendamise viiside ja vahendite alal; ja
  - e) annab vastused teaduslikele, tehnoloogilistele ja metodoloogilistele küsimustele, mida osaliste konverents ja selle allorganid võivad esitada.
3. Organi ülesandeid ja pädevust võib osaliste konverents edaspidi täiendada.

#### Artikkel 10

##### **Täidesaatev allorgan**

1. Käesolevaga moodustatakse täidesaatev allorgan, mille ülesanded on aidata osaliste konverentsil hinnata ja üle vaadata



konventsiooni rakendamise tõhusust. Selle organi töös võivad osaleda kõik osalistele ja see koosneb kliimamuutuste alal pädevatest valitsuste esindajatest. Organ annab oma töö kõikidest aspektidest regulaarselt aru osaliste konverentsile.

2. Osaliste konverentsi juhtimisel see organ:

- a) vaatab läbi artikli 12 lõike 1 kohaselt edastatud teabe, et hinnata osaliste võetud meetmete üldist mõju uusimate kliimamuutusi puudutavate teaduslike hinnangute valguses;
- b) vaatab läbi artikli 12 lõike 2 kohaselt edastatud teabe, et abistada osaliste konverentsi artikli 4 lõike 2 punktis d nõutud läbivaatamisel; ja
- c) abistab vajadusel osaliste konverentsi otsuste ettevalmistamisel ja rakendamisel.

#### Artikkel 11

### Finantsmehhanism

1. Käesolevaga määratletakse mehhanism, mis näeb ette rahaliste vahendite andmise annetuste või soodustuste näol, kaasa arvatud tehnosiire. See funktsioneerib osaliste konverentsi juhtimisel ja annab aru osaliste konverentsile, kes otsustab ka mehhanismi konventsioonijärgsed tegevussuunad, programmilised prioriteedid ja abikõlblikkuskriteeriumid. Mehhanismi juhtimine usaldatakse ühele või mitmele olemasolevale rahvusvahelisele organile.

2. Kõik osalised on õiglaselt ja tasakaalustatult esindatud finantsmehhanismi avatud juhtimissüsteemis.

3. Osaliste konverents ja organ või organid, kellele on usaldatud finantsmehhanismi juhtimine, lepivad kokku eelmiste lõigete täitmiseks vajalike korralduste suhtes, mis hõlmavad järgmist:

- a) mooduseid kliimamuutustega seotud rahastatud projektide vastavuse tagamiseks osaliste konverentsi poolt kehtestatud tegevussuundadele, programmilistele prioriteetidele ja abikõlblikkuskriteeriumidele;
- b) mooduseid teatud kindla rahastamisotsuse läbivaatamiseks nende tegevussuundade, programmiliste prioriteetide ja abikõlblikkuskriteeriumide valguses;

c) organi või organite poolt osaliste konverentsile korraliste ettekannete esitamist rahastamisoperatsioonide kohta kooskõlas lõikes 1 sätestatud aruandluse nõudega; ja

d) käesoleva konventsiooni rakendamiseks vajalike ja olemasolevate rahaliste vahendite piiritlemist prognoositaval ja identifitseeritaval viisil ning tingimuste piiritlemist, mille alusel neid vahendeid regulaarselt üle vaadatakse.

4. Osaliste konverents teeb oma esimesel istungil korraldusi ülalnimetatud lõigete rakendamiseks, vaadates läbi ja võttes arvesse artikli 21 lõikes 3 osutatud ajutist korda ja otsustab, kas jätta need ajutised korraldused jõusse või mitte. Nelja aasta pärast vaatab osaliste konverents finantsmehhanismi uuesti läbi ja võtab vajalikud meetmed.

5. Arenenud riikide osalised võivad anda ja arengumaade osalised kasutada konventsiooni rakendamisega seotud rahalisi vahendeid kahepoolsete, regionaalsete ja teiste mitmepoolsete kanalite kaudu.

#### Artikkel 12

### Rakendamise alase teabe edastamine

1. Kooskõlas artikli 4 lõikega 1 peab iga osaline esitama osaliste konverentsile sekretariaadi kaudu järgmise teabe:

- a) riiklikud inventuuriandmed oma võimaluste ulatuses kõigi Montreali protokolliga reguleerimata kasvuhoonegaaside inimtekkeliste heitkoguste ja neeldumise kohta, kasutades osaliste konverentsi poolt esitatud ja kooskõlastatud võrreldavaid meetodikaid;
- b) üldülevaate osalise kavandatud või ettevõetud sammudest konventsiooni rakendamiseks; ja
- c) igasuguse muu teave, mille osaline leiab olevat seotud konventsiooni eesmärgi saavutamise ja sobiva teatises esitamiseks, sealhulgas võimaluse korral ülemaailmsete heitkoguste suundumuse arvestusega seotud materjalid.

2. Iga arenenud riigi osaline ja iga I lisas loetletud osaline edastab teatise, mis hõlmab järgmist teavet:

- a) üksikasjalik kirjeldus vastuvõetud tegevussuundadest ja meetmetest artikli 4 lõike 2 punktide a ja b järgsete kohustuste täitmisel; ja

b) hinnang sama lõike punktis a osutatud tegevussuundade ja meetmete mõjude kohta kasvuhoonegaaside inimtekkeliste heitkogustele ja neeldumisele artikli 4 lõike 2 punktis a osutatud perioodil.

3. Lisaks sellele esitab iga arenenud riigi osaline ja iga muu II lisas loetletud osaline üksikasjad nende meetmete kohta, mis on võetud kooskõlas artikli 4 lõigetega 3, 4 ja 5.

4. Arengumaade osalised võivad soovi korral teha ettepanekuid projektide rahastamiseks, lülitades neisse andmed selliste projektide rakendamiseks vajalike eritehnoloogiate, materjalide, sisseseade, tehnika või praktiliste oskuste kohta, võimaluse korral koos lisakulutuste eelarvega ja hinnanguga kasvuhoonegaaside heitkoguste vähenemise ja neeldumise suurenemise ning sellest tulenevate tulude kohta.

5. Iga arenenud riigi osaline ja iga muu I lisas loetletud osaline esitab oma esimese teatise kuue kuu jooksul peale konventsiooni jõustumist selle osalise suhtes. Ülejäänud osalised esitavad oma esimese teatise kolme aasta jooksul peale konventsiooni jõustumist selle osalise suhtes või pärast rahaliste vahendite kättesaamist kooskõlas artikli 4 lõikega 3. Vähim arenenud maade osalised võivad esitada oma esimese teatise oma äranägemisel. Kõikide osaliste järgnevat teatiste esitamise sageduse määrab osaliste konverents, võttes arvesse käesolevas lõikes sätestatud diferentseeritud ajakava.

6. Osaliste poolt käesoleva artikli kohaselt esitatud teabe edastab sekretariaat võimalikult kiiresti osaliste konverentsile või mis tahes asjaomasele abiorganile. Vajaduse korral võib osaliste konverents uuesti läbi arutada teabe esitamise korra.

7. Alates esimesest istungist korraldab osaliste konverents arengumaade osaliste taotlusel neile tehnilise ja rahalise toetuse andmise käesolevas artiklis ette nähtud teabe kogumisel ja edastamisel ning esitatavate projektidega ja artikli 4 järgsete reageerimisabinõudega seotud tehniliste ja rahaliste vajaduste kindlaks määramisel. Sellist toetust võivad vajadusel osutada ka teised osalised, pädevad rahvusvahelised organisatsioonid ja sekretariaat.

8. Iga osaliste rühm võib osaliste konverentsil vastu võetud juhendit järgides ja osaliste konverentsile eelnevalt ette teatades

esitada ühise teatise oma käesoleva artikli järgsete kohustuste täitmise kohta eeldusel, et see teatis sisaldab teavet iga osalise individuaalsete konventsioonijärgsete kohustuste täitmise kohta.

9. Sekretariaat koondab teabe, mille osaline on vastavalt osaliste konverentsi kehtestatud kriteeriumidele nimetanud konfidentsiaalseks, ja kaitseb selle konfidentsiaalsust enne, kui see saab kättesaadavaks teavet edastavale ja läbivaatavale mis tahes organile.

10. Kooskõlas lõikega 9 ja ilma, et see piiraks ühegi osalise võimalusi oma teatise millal tahes avalikustada, teeb sekretariaat käesolevas artiklis nõutavad osaliste teatised avalikult kättesaadavaks siis, kui need esitatakse osaliste konverentsile.

### Artikkel 13

#### Rakendamisega seotud küsimuste lahendamine

Osaliste konverents kaalub oma esimesel istungil mitmepoolse konsultatsioonimenetluse loomist, mida osalised saavad taotluse korral kasutada, et lahendada konventsiooni rakendamisega seotud küsimusi.

### Artikkel 14

#### Vaidluste lahendamine

1. Kahe või enama osalise vahel konventsiooni tõlgendamise või kohaldamisega seotud vaidluste tekkimisel püüavad asjaomased osalised lahendada vaidluse läbirääkimiste teel või mis tahes muul rahulikul viisil omal valikul.

2. Konventsiooni ratifitseerimisel, vastuvõtmisel, heakskiitmisel või sellega ühinemisel või mis tahes ajal pärast seda võib osaline, kes ei ole piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioon, esitada hoiulevõtjale kirjaliku teate selle kohta, et ta tunnustab konventsiooni tõlgendamise või kohaldamisega seotud mis tahes vaidluse puhul kohustuslikuna *ipso facto* ja ilma erikokkuleppeta ning mis tahes osalise puhul, kes võtab endale sama kohustuse:

a) vaidluse esitamist Rahvusvahelisele Kohtule; ja/või

b) vahekohtumenetlust osaliste konverentsi vastuvõetud menetluseeskirjade järgi, mis võetakse vastu esimesel võimalusel ja esitatakse vahekohut käsitlevas lisas.

Piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioon võib seoses vahekohtumenetlusega esitada samasuguse toimega avalduse kooskõlas punktis b osutatud protseduurieskirjadega.

3. Lõike 2 kohaselt esitatud avaldus jääb jõusse, kuni see oma tähtaja möödumisel kehtivuse kaotab või kui möödub kolm kuud selle tagasivõtmise kohta kirjaliku teate hoiuleandmisest hoiuleandjale.

4. Uus avaldus, avalduse tagasivõtmine või selle tähtaja möödumine ei mõjuta Rahvusvahelises Kohtus või vahekohtus juba arutusel olevaid menetlusi, kui vaidlusosalised ei lepi kokku teisiti.

5. Lõikes 2 sätestatud arvesse võttes, kui kaheteistkümne kuu möödumisel ajast, mil üks osaline teatas teisele nendevahelisest vaidlusküsimusest, ei ole asjaosalised olnud võimelised oma vaidlust lahendama lõikes 1 esitatud viisil, algatatakse ükskõik kumma vaidlusosalise taotlusel lepitusmenetlus.

6. Lepituskomisjon moodustatakse ühe vaidlusosalise taotlusel. Komisjon koosneb iga osalise poolt võrdsel arvul esitatud liikmetest ja esimehest, kelle valivad eri osaliste esitatud liikmed ühiselt. Komisjon esitab soovitusliku iseloomuga otsuse, mida osalised heas usus arvestavad.

7. Lepitamise seotud täiendavad menetlusreeglid võtab vastu osaliste konverents esimesel võimalusel ja see esitatakse lepitamist käsitlevas lisas.

8. Käesoleva artikli tingimused kehtivad iga juriidilise dokumendi suhtes, mille osaliste konverents võib vastu võtta, kui dokumendis ei nähta ette teisiti.

#### Artikkel 15

### Konventsiooni muudatused

1. Iga osaline võib teha ettepanekuid konventsiooni muutmiseks.

2. Konventsiooni muudatused võetakse vastu osaliste konverentsi korralisel istungil. Sekretariaat edastab kõigi konventsiooni muudatusettepanekute teksti osalistele vähemalt kuus kuud enne seda istungit, kus see esitatakse vastuvõtmiseks. Sekretariaat edastab esitatud muudatused ka konventsioonile allakirjutanutele ja teavitamiseks hoiulevõtjale.

3. Osalised teevad kõik, et saavutada esitatud konventsioonimuudatuste osas kokkulepe konsensuse alusel. Kui kõik katsed konsensuse saavutamiseks on tagajärjetud ja kokkuleppele ei ole

jõutud, võetakse muudatused viimase abinõuna vastu koosolekul kohal olevate ja hääletavate osaliste kolmeneljandikulise hääle-enamusega. Vastuvõetud muudatuste edastab sekretariaat hoiulevõtjale, kes saadab need vastuvõtmiseks laiali kõigile osalistele.

4. Muudatuste vastuvõtmiskirjad antakse hoiule hoiulevõtjale. Vastavalt lõikele 3 vastuvõetud parandus jõustub selle vastu võtnud osaliste suhtes üheksakümnendal päeval pärast seda, kui hoiulevõtja on saanud selle vastuvõtmiskirja vähemalt kolmelt neljandikult konventsiooni osalistelt.

5. Iga ülejäänud osalise suhtes jõustub muudatus üheksakümnendal päeval pärast seda, kui see osaline annab kõnesoleva muudatuse vastuvõtmiskirja hoiule hoiulevõtjale.

6. Käesoleva artikli kohaldamisel tähendab "kohal olevad ja hääletavad osalised" osalisi, kes on kohal ja hääletavad poolt või vastu.

#### Artikkel 16

### Konventsiooni lisade vastuvõtmine ja muutmine

1. Lisad on konventsiooni lahutamatud osad ja kui ei ole selgesõnaliselt sätestatud teisiti, tähendab viide konventsioonile ühtlasi ka viidet igale selle lisale. Ilma et see piiraks artikli 14 lõike 2 punkti b ja lõike 7 kohaldamist, piirduvad sellised lisad nimekirjade, vormide või igasuguse muu kirjeldava iseloomuga teadusliku, tehnilise, protseduurilise ja administratiivse materjaliga.

2. Konventsiooni lisad esitatakse ja võetakse vastu artikli 15 lõigetes 2, 3 ja 4 sätestatud korras.

3. Lõike 2 kohaselt vastu võetud lisa jõustub kõikide konventsiooni osaliste suhtes kuue kuu möödumisel päevast, mil hoiulevõtja teatas neile lisa vastuvõtmisest, välja arvatud nende osaliste suhtes, kes on nimetatud aja jooksul esitanud hoiulevõtjale kirjaliku teate lisa vastuvõtmisest keeldumise kohta. Lisa vastuvõtmisest keeldumise tagasi võtnud osaliste suhtes jõustub lisa üheksakümnendal päeval pärast sellesulise teate laekumist hoiulevõtjale.

4. Konventsiooni lisade muudatuse esitamise, nende vastuvõtmise ja jõustumise suhtes kehtib sama kord, mis konventsiooni

lisade esitamise, vastuvõtmise ja jõustumise suhtes kooskõlas lõigetega 2 ja 3.

5. Kui lisa või lisa muudatuse vastuvõtmine on seotud konventsiooni muudatusega, siis ei jõustu lisa või lisa muudatus enne, kui jõustub konventsiooni muudatus.

#### Artikkel 17

### Protokollid

1. Osaliste konverents võib igal oma korralisel istungil vastu võtta konventsiooni protokollid.

2. Esitatud protokollide teksti edastab sekretariaat osalistele vähemalt kuus kuud enne istungit.

3. Mis tahes protokollis määratakse ühtlasi kindlaks selle jõustumise tingimused.

4. Protokollide osalisteks võivad olla ainult konventsiooni osalised.

5. Protokollide alusel võivad otsuseid vastu võtta ainult asjaomase protokollide osalised.

#### Artikkel 18

### Hääleõigus

1. Igal konventsiooni osalisel on üks hääl, välja arvatud lõikes 2 ettenähtud juhtudel.

2. Piirkondlikel majandusintegratsiooni organisatsioonidel on oma pädevusse kuuluvates küsimustes nii palju hääli, kui palju nende liikmesriike on käesoleva konventsiooni osalised. Selline organisatsioon ei kasuta oma hääleõigust, kui seda kasutab selle mis tahes liikmesriik, ja vastupidi.

#### Artikkel 19

### Hoiulevõtja

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretär on konventsiooni ja vastavalt artiklile 17 vastuvõetud protokollide hoiulevõtja.

#### Artikkel 20

### Allakirjutamine

Käesolev konventsioon on avatud allakirjutamiseks ÜRO või mis tahes ÜRO spetsialiseeritud asutuse liikmesriikidele, Rahvusvahelise Kohtu statuudi pooltele või piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonidele Rio de Janeiro ÜRO keskkonna- ja arengukonverentsil ja pärast seda ÜRO peakorteris New Yorgis 20. juunist 1992. aastal kuni 19. juunini 1993. aastal.

#### Artikkel 21

### Ajutine kord

1. Artiklis 8 osutatud sekretariaadi ülesandeid täidab kuni osaliste konverentsi esimese istungi lõppemiseni ajutiselt ÜRO Peaassamblee 1990. aasta 21. detsembri resolutsiooniga nr 45/212 loodud sekretariaat.

2. Lõikes 1 osutatud ajutise sekretariaadi juhataja teeb tihedat koostööd valitsustevahelise kliimamuutuste rühmaga kindlustamaks, et rühm saab reageerida, kui on vaja objektiivset teaduslikku ja tehnilist nõuannet. Konsulteerida võib ka teiste asjaomaste teaduslike organitega.

3. ÜRO Arenguprogrammi, ÜRO Keskkonnaprogrammi ja Rahvusvahelise Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga poolt moodustatud Ülemaailmne Keskkonnafond on rahvusvaheliseks organ, kellele usaldatakse ajutiselt artiklis 11 osutatud finantsmehhanismi juhtimine. Sellega seoses tuleb Ülemaailmne Keskkonnafond vastavalt vajadusele ümber korraldada ja selle liikmeskond muuta universaalseks, et oleks võimalik täita artikli 11 nõudeid.

#### Artikkel 22

### Ratifitseerimine, vastuvõtmine, heakskiitmine või ühinemine

1. Konventsiooni ratifitseerivad, võtavad vastu, kiidavad heaks või sellega ühinevad riigid või piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonid. See on avatud ühinemiseks päev pärast konventsioonile allakirjutamise lõpetamist. Ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, heakskiitmis- või ühinemiskirjad antakse hoiule hoiulevõtjale.

2. Kõik piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonid, kellest saavad konventsiooni osalised, ilma et nende liikmesriigid

oleksid osalised, on kohustatud täitma kõiki konventsioonijärgseid kohustusi. Kui mõni niisuguse organisatsiooni liikmesriikidest on käesoleva konventsiooni osaline, võtavad organisatsioon ja selle liikmesriigid käesolevast konventsioonist tulenevate kohustuste täitmiseks vastu vastavaid kohustusi käsitlevad otsused. Sellisel juhul ei ole nimetatud organisatsioonil ja selle liikmesriikidel õigust käesolevast konventsioonist tulenevaid õigusi samaaegselt teostada.

3. Ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, heakskiitmis- või ühinemiskirjas teatab piirkondlik majandusintegratsiooni organisatsioon oma pädevuse ulatuse konventsiooniga reguleeritavates küsimustes. Need organisatsioonid peavad samuti teatama hoiulevõtjale, kes omakorda teavitab osalisi, oma pädevuse ulatuse olulistest muutustest.

#### Artikkel 23

### Jõustumine

1. Konventsioon jõustub üheksakümnendal päeval pärast seda, kui antakse hoiule viiekümnes ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, heakskiitmis- või ühinemiskiri.

2. Iga riigi või piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsiooni suhtes, kes ratifitseerib, võtab vastu või kiidab heaks käesoleva konventsiooni või ühineb sellega pärast viiekümnenda ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja hoiuleandmist, jõustub konventsioon üheksakümnendal päeval pärast selle riigi või organisatsiooni ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja hoiuleandmise kuupäeva.

3. Lõigete 1 ja 2 kohaldamisel ei arvestata piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsiooni hoiuleantud kirju lisana sellise organisatsiooni liikmesriikide hoiuleantud kirjadele.

#### Artikkel 24

### Reservatsioonid

Käesoleva konventsiooni suhtes ei või teha reservatsioone.

#### Artikkel 25

### Väljaastumine

1. Pärast kolme aasta möödumist sellest kuupäevast, mil konventsioon osalise suhtes jõustus, võib see osaline igal ajal konventsioonist välja astuda, teatades sellest kirjalikult hoiulevõtjale.

2. Väljaastumine jõustub ühe aasta möödumisel nimetatud teate laekumisest hoiulevõtjale või väljaastumisteates märgitud hilisemal kuupäeval.

3. Iga konventsioonist väljaastunud osaline loetakse samuti väljaastunuks igast protokollist, mille osaline ta oli.

#### Artikkel 26

### Autentsed tekstid

Konventsiooni originaal, mille araabia-, hiina-, hispaania-, inglise-, prantsuse- ja venekeelne tekst on võrdselt autentne, antakse hoiule Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile.

SELLE KINNITUSEKS on täievolilised esindajad käesolevale konventsioonile alla kirjutanud.

KOOSTATUD New Yorgis üheksandal mail tuhande üheksasaja üheksakümne teisel aastal.

## I LISA

|                          |   |
|--------------------------|---|
| Austraalia               | Jaapan                                      |
| Austria                  | Läti <sup>(a)</sup>                         |
| Valgevene <sup>(a)</sup> | Leedu <sup>(a)</sup>                        |
| Belgia                   | Luksemburg                                  |
| Bulgaaria <sup>(a)</sup> | Madalmaad                                   |
| Kanada                   | Uus-Meremaa                                 |
| Tšehhoslovakkia          | Norra                                       |
| Taani                    | Poola <sup>(a)</sup>                        |
| Euroopa Ühendus          | Portugal                                    |
| Eesti <sup>(a)</sup>     | Rumeenia <sup>(a)</sup>                     |
| Soome                    | Venemaa Föderatsioon <sup>(a)</sup>         |
| Prantsusmaa              | Hispaania                                   |
| Saksamaa                 | Rootsi                                      |
| Kreeka                   | Šveits                                      |
| Ungari <sup>(a)</sup>    | Türgi                                       |
| Island                   | Ukraina <sup>(a)</sup>                      |
| Iirimaa                  | Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik |
| Itaalia                  | Ameerika Ühendriigid                        |

---

<sup>(a)</sup> Riigid, kus toimub üleminek turumajandusele.

## II LISA

---

|                 |   |
|-----------------|---|
| Austraalia      | Itaalia                                     |
| Austria         | Jaapan                                      |
| Belgia          | Luksemburg                                  |
| Kanada          | Madalmaad                                   |
| Taani           | Uus-Meremaa                                 |
| Euroopa Ühendus | Norra                                       |
| Soome           | Portugal                                    |
| Prantsusmaa     | Hispaania                                   |
| Saksamaa        | Rootsi                                      |
| Kreeka          | Šveits                                      |
| Island          | Türgi                                       |
| Iirimaa         | Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik |
|                 | Ameerika Ühendriigid                        |

---

## B LISA

**EUROOPA MAJANDUSÜHENDUSE DEKLARATSIOON VASTAVALT KLIIMAMUUTUSTE  
RAAMKONVENTSIOONI ARTIKLI 22 LÕIKELE 3**

Kooskõlas Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu vastavate sätetega on ühendus koos oma liikmesriikidega pädev võtma meetmeid keskkonna kaitsmiseks.

Konventsiooniga hõlmatud valdkondades on ühendus vastu võtnud mitmeid õigusakte nii oma keskkonnapoliitika kui ka muude valdkondade poliitika raames; olulisimad õigusaktid on loetletud alljärgnevas:

- nõukogu 29. juuni 1990. aasta määrus (EMÜ) nr 2008/90, mis käsitleb energiatehnoloogia edendamist Euroopas (Thermie programm) (EÜT L 185, 17.7.1990),
- nõukogu 5. juuni 1989. aasta otsus 89/364/EMÜ ühenduse elektrienergia kasutusefektiivsuse parandamise tegevusprogrammi kohta (EÜT L 157, 9.6.1989),
- nõukogu 29. oktoobri 1991. aasta otsus 91/565/EMÜ, mis käsitleb energiatõhususe edendamist ühenduses (SAVE programm) (EÜT L 307, 8.11.1991),
- nõukogu 21. mai 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 1973/92, millega luuakse keskkonna rahastamisvahend (LIFE) (EÜT L 206, 22.7.1992),
- nõukogu 20. novembri 1989. aasta otsus 89/625/EMÜ:
  - klimatoloogiat ja looduslike riske käsitleva Euroopa programmi (EPOCH) kohta,
  - keskkonnakaitsega seotud uuringuid ja tehnoloogiaid käsitleva Euroopa programmi (STEP) kohta (EÜT L 359, 8.12.1989),
- nõukogu 7. juuni 1991. aasta otsus 91/354/EMÜ, millega võetakse vastu keskkonnavalaste eriuuringute ja tehnoloogiaarenduse programm (1990–1994) (EÜT L 192, 16.7.1991),
- nõukogu 10. veebruari 1992. aasta direktiiv 92/6/EMÜ teatavate kategooriate mootorsõidukitele kiiruspiirikute paigaldamise ja nende kasutamise kohta ühenduses (EÜT L 57, 2.3.1992),
- nõukogu 30. juuni 1992. aasta määrus (EMÜ) nr 2080/92 põllumajanduse metsastamismeetmetega seotud ühenduse abikava kohta (EÜT L 215, 30.7.1992),
- nõukogu 24. juuni 1993. aasta otsus 93/389/EMÜ ühenduse süsinikdioksiidi ja teiste kasvuhoonegaaside heidete seire süsteemi kohta (EÜT L 167, 9.7.1993).



---

C LISA

**EUROOPA MAJANDUSÜHENDUSE DEKLARATSIOON ÜRO KLIIMAMUUTUSTE  
RAAMKONVENTSIOONI RAKENDAMISE KOHTA**

Euroopa Majandusühendus ja selle liikmesriigid deklareerivad, et oma pädevuse piires toimivad ühendus ja selle liikmesriigid täidavad konventsiooni artikli 4 lõikes 2 sätestatud kohustuse piirata süsinikdioksiidi inimtekkelist heidet kogu ühenduses.

Selleks kinnitavad ühendus ja selle liikmesriigid veel kord nõukogu 29. oktoobri 1990. aasta järelustes esitatud eesmärgi, eelkõige eesmärgi stabiliseerida süsinikdioksiidi heide kogu ühenduses 2000. aastaks 1990. aasta tasemele.

Euroopa Majandusühendus ja selle liikmesriigid töötavad nimetatud eesmärgi saavutamiseks välja ühtse strateegia.

---